

Kunnanhallitus
Kunnanvaltuusto

§ 87
§ 55

25.02.2013
04.03.2013

07.03.2013

LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKIEHDOTUKSESTA

Kunnanhallitus 25.02.2013 § 87

Valtiovarainministeriö asetti helmikuussa 2012 kuntarakennelakia valmistelevalle työryhmän, jonka tehtävänä oli seurata ja arvioida kunta- ja palvelurakenneselvityksestä saatavaa palautetta ja sen pohjalta laatia yhteenveto alue- ja kuulemiskierroksesta sekä tehdä uudistuksen vaikutusarviointi ja laatia tarkennettu esitys uudistuksen kriteereistä ja toteuttamistavoista. Lisäksi työryhmän tuli valmistella luonnos hallituksen esityksestä kuntauudistusta ohjaavaksi rakennelaksi.

Nyt kyseessä oleva kuntarakenneluonnos on valmisteltu hallituksen linjausten pohjalta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nykyistä kuntajakolakiä, ja samalla lain nimike muutettaisiin sen sisältöä paremmin kuvaavaksi kuntarakennelaksi. Lakiin lisättäisiin säädökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvityspennoista ja niistä poikkeamisesta sekä muutettaisiin kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä.

Valtionvarainministeriö pyytää kuntien lausuntoa yleisesti. Erityisesti pyydetään lausumaan seuraavista kysymyksistä:

- selvitysvelvollisuudesta, selvityspennoista (ml. poikkeuspennnoista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä;
- esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä;
- valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta;
- yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä;
- sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Lausuntoa pyydetään 7.3.2013 mennessä

Kj:n päätösesitys:

Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että Mäntsälän kunta esittää lausuntonaan kuntarakennelakiluonnoksesta seuraavaa:

Yleistä lakiluonnoksesta ja metropolialueesta

Rakennetyöryhmän selvityksestä valtionvarainministeriölle antamassaan lausunnossa kunnanvaltuusto totesi, että Mäntsälä kuntastrategiansa mukaisesti ensisijaisesti haluaa säilyä itsenäisenä kuntana. Mäntsälä on kuitenkin valmis selvittämään kuntaliitosta lausunnossa mainittujen kuntien kanssa.

Helsingin seudulla kuntauudistuksen tavoitteena tulee olla palvelujen laatu, saavutettavuus, kustannustehokkuus, seudun kilpailukyky, elinvoimaisuus, hyvinvointi ja yhteisöllisyys. Kuntarakenteen muutosesitysten tulee perustua todellisiin ja parhaisiin argumentteihin.

Helsingin seudun kunnat ovat Suomen olosuhteissa mm. talouden näkökulmasta poikkeuksellinen alue, jonka erityispiirteet ja olosuhteet olisi huo-

Kunnanhallitus
Kunnanvaltuusto

§ 87
§ 55

25.02.2013
04.03.2013

mioitava kaikilla kuntauudistuksen osa-alueilla: kuntarakenne, sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, kuntien tehtävien arviointi, kuntalain kokonaisuudistus ja valtionosuusuudistus. Uudistuksen osa-alueiden kietoutuminen toisiinsa sekä niiden aikataulujen eriytyminen korostaa metropolialueen erityisratkaisun merkitystä.

Selvitysvelvollisuudesta, selvityspenusteista (ml. poikkeuspenteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällystä (§ 4a-4h)

Selvitysvelvollisuus on kattava ja koskee kaikkia kuntia. Mäntsälän kunta pitää erittäin tärkeänä, että metropolialueella tarkoitetaan Helsingin seudun 14 kuntaa. Lakikohdan muotoilu on kuitenkin hieman epäselvä. Yhteisen keskustajaman ja sen kasvupaineen käyttö selvitysvelvollisuuden lähtökohtana yhdyskuntarakenteen rinnalla on epäselvä Keski-Uudenmaan kuntien kohdalla, koska tällaista selkeää keskustajamaa ei kunnissa ole.

Kunnan taloudellista tilaa (§ 4) koskeva selvityspenuste on selkeä mutta ei riittävä. Siinä ei riittävällä tavalla oteta huomioon väestönkasvultaan voimakkaasti kasvavien kuntien investointitarpeita eikä siitä johtuvaa velka-kehitystä. Myöskään pitkän tähtäimen näkymää talouden tilan tulevasta kehityksestä ei ole huomioitu.

Poikkeuspenteen osalta ei ole erityistä huomautettavaa. On hyvä, että lainkohdassa huomioidaan kuntien tilanteen erilaisuutta ja se antaa muutoinkin kunnille tarvittaessa mahdollisuuden selvittää myös muita, kuin esitettyjä kriteerit täyttäviä kuntaliitosvaihtoehtoja.

Lakiluonnoksen 4 b § neljännessä momentissa muotoiltu selvitysvelvollisuuden sisältö jää yleiseksi. Kyseisellä muotoilulla ei turvata riittävän perusteellista ja yhteismitallista selvitystä valtakunnallisesti. Muotoilu herättää kysymyksiä mm. tarkastelun aikaperspektiivistä: katsotaanko esimerkiksi talouden tilassa tarkasteluhetken taloudellista tilaa vai onko painoarvo tuulevaisuuden näkymissä, yhtäältä kuntien yhdistymisen etujen ja haittojen lisäksi tulisi tarkastella yhdistymisen uhkia ja mahdollisuuksia. Selvityksen lopputuloksena tulisi selvityksen lisäksi syntyä myös yhdistymissopimus (8 §), joka on sisällöltään erittäin laaja. Aikataulullisesti em. asioiden muotoilun epäselvyys ja laajuus muodostaa kuntien valmistelutyölle ja kuntarakennemuudistuksen tavoitteiden toteutumiselle suuren haasteen.

Olellainen puute liittyy yleisesti selvitysvelvollisuuteen on, että yksityiskohtainen tieto sosiaali- ja terveydenhuollon rakennerratkaisusta puuttuu.

Lakiluonnos ja myös sen yksityiskohtaiset perustelut jättävät käytännössä täysin avoimeksi, mitä 4 d §:n kriteereillä todella tarkoitetaan ja miten ne määritellään. Metropoliperuste (metropolialueperuste) eroaa muista selvityspenteista. Se on niistä poiketen sanonnaltaan ja käsitteiltään yleisempi, epätäsmällinen ja tulkinnanvarainen. Miten ja minkä tahon toimesta määritellään "merkittävä yhdyskuntarakenteen eheyttämistarve", "keskustajaman kasvupaine", "toiminnallinen kokonaisuus" ja mitä tarkoitetaan lauseella "alueen kokonaisuuden kannalta perusteltu". Näitä osin perustetta on Mäntsälän mielestä pyrittävä selkiyttämään ja rajaamaan.

Kunnanhallitus
Kunnanvaltuusto

§ 87
§ 55

25.02.2013
04.03.2013

Yleisesti todetaan, että vaikka kriteerit ovat määritelleet kuntarakennelain tarkastelukulman, tarkastelu myös kuntien palvelujen kautta olisi ollut tarpeen. Kuntien päätehtävä on palvelujen järjestäminen. Tätä ei ole kunta-rakennelain kriteereissä huomioitu, vaan luonnoksessa ovat painottuneet yhdyskuntarakenteeseen liittyvät syyt. Rakennelaissa tulee korostua toiminnallisuus hallinnon sijasta.

Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä (4 g § - 8 §)

Kuntien tulee tehdä yhdistymisselvitys ja mahdollinen yhdistymissopimus 1.4.2014 mennessä. Aikataulu on erittäin tiukka ottaen huomioon erityisesti poliittisen päätöksentekoon vaadittavan valmisteluajan. Erityisesti § 6-8 toteuttaminen on aikataulullisesti vaikeaa. Kyseisissä kohdissa säädetään mm. asukkaiden kuulemis- ja osallistumismahdollisuuksista selvitystyöhön kuntalain (365/1995) 4 luvun ja hallintolain (434/2003) § 41 mukaisesti. Tämän lisäksi kunnan asukkaille ja muille jota asia koskee, on varattava mahdollisuus tehdä huomautus 30 päivän sisällä esityksen kuulutuksesta. Koska mahdollisesta yhdistymissopimuksesta on päätettävä samanaikaisesti, tulisi laissa tarkemmin täsmentää, että sen valmistelu tulisi aloittaa samanaikaisesti selvitystyön kanssa. Kuntien perustehtävän eli palvelujen järjestämisvastuun edellytykset tulee turvata em. muutostilanteessa.

Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

Myönteistä rakennelaissa on se, ettei siihen ole lisätty yleisempiä säännöksiä ns. pakkoliitoksista. Pakkoliitokset ovat mahdollisia vain vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien kohdalla.

Lakiluonnoksessa ministeriölle esitetty oikeus saattaa vireille osaliitos merkitsee tosiasiallisesti puuttumista kunnalliseen itsehallintoon. Tältä osin velvoittavaan lainsäädäntöön tulee suhtautua kielteisesti.

Yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä (9. Luku 40 a-43 §)

Mäntsälän kunnalla ei ole huomautettavaa lakiluonnoksessa säädetävistä yhdistymisavustusten ehdoista ja määrästä. Myönteistä on, että valtio osallistuu myös yhdistymisselvityksistä syntyviin kustannuksiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Kuntarakenteen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen tulee olla alueellisesti ja toiminnallisesti perusteltuja. Tämän hetkisten linjausten (STM/Sotepol 13.12.2012) valossa näyttää siltä, että sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden laaja perustaso edellyttää vähintään noin 50 000-100 000 väestöpohjaa. Mäntsälän näkökulmasta perusteltuna vaihtoehtona uudistettaessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta on nykyinen sairaanhoitopiirin sairaanhoitoalue (Hyvinkään sairaanhoitoalue). Erittäin tärkeää sote-uudistuksessa on kuitenkin se, että se ei ohjaa kunta-

Kunnanhallitus
Kunnanvaltuusto

§ 87
§ 55

25.02.2013
04.03.2013

rakenneuudistusta vaan päinvastoin. On tärkeää, että sote-alueilla todellinen päätösvalta tehtävien ja rahoituksen osalta säilyy peruskunnilla.

KUUMA-seutu yhteisesti pitää tärkeänä valtakunnallisina tavoitteina kansalaisten omavastuun korostamista, tietojärjestelmien yhtenäistämistä ja sähköisen asioinnin edistämistä.

Kuntarakennelain arvioidaan tulevan voimaan 1.5.2013 ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain vuonna 2015. Jotta eri muutoshankkeet voidaan hallitusti sovittaa yhteen, kuntarakennelaki tulee saattaa päätettäväksi samanaikaisesti metropolilainsäädännön sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä koskevan uudistuksen kanssa. Samanaikaisesti on huomioitava myös metropolihallinnon muutosvaikutukset esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslakiin ja muuhun erityislainsäädäntöön.

Hyvinvointipalvelujen rahoituksen varmistamiseksi kuntien tehtäviä ja palvelurasitetta tulee yleisesti vähentää. Myös maksu- ja taksaperusteita tulee muuttaa kustannuksia paremmin vastaavaksi.

Uudistushankkeiden keskiössä tulisi olla julkisen sektorin kustannuskehityksen hallinta sekä kasvavan kansallisen kestävyysvajeen ratkaisu eikä uusien hallinnollisten rakenteiden muodostaminen.

Käsittely: Käsittelyn yhteydessä kunnanjohtaja muutti päätösesitystä.

Kunnanjohtajan muutettu päätösesitys:

Kunnanhallitus päätti esittää kunnanvaltuustolle, että Mäntsälän kunta esittää lausuntonaan kuntarakennelakiluonnoksesta seuraavaa:

Yleistä lakiluonnoksesta ja metropolialueesta

Rakennetyöryhmän selvityksestä valtionvarainministeriölle antamassaan lausunnossa kunnanvaltuusto totesi, että Mäntsälä kuntastrategiansa mukaisesti ensisijaisesti haluaa säilyä itsenäisenä kuntana. Mäntsälä on kuitenkin valmis selvittämään kuntaliitosta lausunnossa mainittujen kuntien kanssa.

Helsingin seudulla kuntauudistuksen tavoitteena tulee olla palvelujen laatu, saavutettavuus, kustannustehokkuus, seudun kilpailukyky, elinvoimaisuus, hyvinvointi ja yhteisöllisyys. Kuntarakenteen muutosesitysten tulee perustua todellisiin ja parhaisiin argumentteihin.

Helsingin seudun kunnat ovat Suomen olosuhteissa mm. talouden näkökulmasta poikkeuksellinen alue, jonka erityispiirteet ja olosuhteet olisi huomioitava kaikilla kuntauudistuksen osa-alueilla: kuntarakenne, sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, kuntien tehtävien arviointi, kuntalain kokonaisuudistus ja valtionosuusuudistus. Uudistuksen osa-alueiden kietoutuminen toisiinsa sekä niiden aikataulujen erityisyys korostaa metropolialueen erityisratkaisun merkitystä.

Selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisäl-

Kunnanhallitus
Kunnanvaltuusto

§ 87
§ 55

25.02.2013
04.03.2013

löstä (§ 4a-4h)

Selvitysvelvollisuus on kattava ja koskee kaikkia kuntia. Mäntsälän kunta pitää erittäin tärkeänä, että metropolialueella tarkoitetaan Helsingin seudun 14 kuntaa. Lakikohdan muotoilu on kuitenkin hieman epäselvä. Yhteisen keskustaajaman ja sen kasvupaineen käyttö selvitysvelvollisuuden lähtökohtana yhdyskuntarakenteen rinnalla on epäselvä Keski-Uudenmaan kuntien kohdalla, koska tällaista selkeää keskustaajamaa ei kunnissa ole.

Kunnan taloudellista tilaa (§ 4) koskeva selvityspenuste on selkeä mutta ei riittävä. Siinä ei riittävällä tavalla oteta huomioon väestönkasvultaan voimakkaasti kasvavien kuntien investointitarpeita eikä siitä johtuvaa velka-kehitystä. Myöskään pitkän tähtäimen näkymää talouden tilan tulevasta kehityksestä ei ole huomioitu.

Poikkeusperusteen osalta ei ole erityistä huomautettavaa. On hyvä, että lainkohdassa huomioidaan kuntien tilanteen erilaisuutta ja se antaa muutinkin kunnille tarvittaessa mahdollisuuden selvittää myös muita, kuin esitettyjä kriteerit täyttäviä kuntaliitosvaihtoehtoja.

Lakiluonnoksen 4 b § neljännessä momentissa muotoiltu selvitysvelvollisuuden sisältö jää yleiseksi. Kyseisellä muotoilulla ei turvata riittävän perusteellista ja yhteismitallista selvitystä valtakunnallisesti. Muotoilu herättää kysymyksiä mm. tarkastelun aikaperspektiivistä: katsotaanko esimerkiksi talouden tilassa tarkasteluhetken taloudellista tilaa vai onko painoarvo tuulevaisuuden näkymissä, yhtäältä kuntien yhdistymisen etujen ja haittojen lisäksi tulisi tarkastella yhdistymisen uhkia ja mahdollisuuksia. Selvityksen lopputuloksena tulisi selvityksen lisäksi syntyä myös yhdistymissopimus (8 §), joka on sisällöltään erittäin laaja. Aikataulullisesti em. asioiden muotoilun epäselvyys ja laajuus muodostaa kuntien valmistelutyölle ja kuntarakennemuutoksen tavoitteiden toteutumiseksi suuren haasteen.

Olellainen puute liittyy yleisesti selvitysvelvollisuuteen on, että yksityiskohtainen tieto sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneratkaisusta puuttuu.

Lakiluonnos ja myös sen yksityiskohtaiset perustelut jättävät käytännössä täysin avoimeksi, mitä 4 d §:n kriteereillä todella tarkoitetaan ja miten ne määritellään. Metropoliperuste (metropolialueperuste) eroaa muista selvityspenusteista. Se on niistä poiketen sanonnaltaan ja käsitteiltään yleisempi, epätäsmällinen ja tulkinnanvarainen. Miten ja minkä tahon toimesta määritellään "merkittävä yhdyskuntarakenteen eheyttämistarve", "keskustaajaman kasvupaine", "toiminnallinen kokonaisuus" ja mitä tarkoitetaan lauseella "alueen kokonaisuuden kannalta perusteltu". Näiltä osin perustetta on Mäntsälän mielestä pyrittävä selkiyttämään ja rajaamaan.

Yleisesti todetaan, että vaikka kriteerit ovat määritelleet kuntarakennelain tarkastelukulman, tarkastelu myös kuntien palvelujen kautta olisi ollut tarpeen. Kuntien päätehtävä on palvelujen järjestäminen. Tätä ei ole kunta-rakennelain kriteereissä huomioitu, vaan luonnoksessa ovat painottuneet yhdyskuntarakenteeseen liittyvät syyt. Rakennelaissa tulee korostua toiminnallisuus hallinnon sijasta.

Kunnanhallitus	§ 87	25.02.2013
Kunnanvaltuusto	§ 55	04.03.2013

Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä (4 g § - 8 §)

Kuntien tulee tehdä yhdistymiselvitys ja mahdollinen yhdistymissopimus 1.4.2014 mennessä. Aikataulu on erittäin tiukka ottaen huomioon erityisesti poliittisen päätöksentekoon vaadittavan valmisteluajan. Erityisesti § 6-8 toteuttaminen on aikataulullisesti vaikeaa. Kyseisissä kohdissa säädetään mm. asukkaiden kuulemis- ja osallistumismahdollisuuksista selvitystyöhön kuntalain (365/1995) 4 luvun ja hallintolain (434/2003) § 41 mukaisesti. Tämän lisäksi kunnan asukkaille ja muille jota asia koskee, on varattava mahdollisuus tehdä huomautus 30 päivän sisällä esityksen kuulutuksesta. Koska mahdollisesta yhdistymissopimuksesta on päätettävä samanaikaisesti, tulisi laissa tarkemmin täsmentää, että sen valmistelu tulisi aloittaa samanaikaisesti selvitystyön kanssa. Kuntien perustehtävän eli palvelujen järjestämistä vastuun edellytykset tulee turvata em. muutostilanteessa.

Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

Myönteistä rakennelaisissa on se, ettei siihen ole lisätty yleisempiä säännöksiä ns. pakkoliitoksista. Pakkoliitokset ovat mahdollisia vain vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien kohdalla.

Lakiluonnoksessa ministeriölle esitetty oikeus saattaa vireille osaliitos merkitsee tosiasiallisesti puuttumista kunnalliseen itsehallintoon. Tältä osin velvoittavaan lainsäädäntöön tulee suhtautua kielteisesti.

Yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä (9. Luku 40 a-43 §)

Mäntsälän kunnalla ei ole huomautettavaa lakiluonnoksessa säädettävistä yhdistymisavustusten ehdoista ja määrästä. Myönteistä on, että valtio osallistuu myös yhdistymiselvityksistä syntyviin kustannuksiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Kuntarakenteen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen tulee olla alueellisesti ja toiminnallisesti perusteltuja. Tämän hetkisten linjausten (STM/Sotepol 13.12.2012) valossa näyttää siltä, että sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden laaja perustaso edellyttää vähintään noin 50 000-100 000 väestöpohjaa. Mäntsälän näkökulmasta perusteltuna vaihtoehtona uudistettaessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta on nykyinen sairaanhoitopiirin sairaanhoitoalue (Hyvinkään sairaanhoitoalue). On tärkeää, että sote-alueilla todellinen päätösvalta tehtävien ja rahoituksen osalta säilyy peruskunnilla.

KUUMA-seutu yhteisesti pitää tärkeänä valtakunnallisina tavoitteina kansalaisten omavastuun korostamista, tietojärjestelmien yhtenäistämistä ja sähköisen asioinnin edistämistä.

Kuntarakennelain arvioidaan tulevan voimaan 1.5.2013 ja sosiaali- ja ter-

Kunnanhallitus	§ 87	25.02.2013
Kunnanvaltuusto	§ 55	04.03.2013

veydenhuollon järjestämislain vuonna 2015. Jotta eri muutoshankkeet voidaan hallitusti sovittaa yhteen, kuntarakennelaki tulee saattaa päätettäväksi samanaikaisesti metropolilainsäädännön sekä sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämistä koskevan uudistuksen kanssa. Samanaikaisesti on huomioitava myös metropolihallinnon muutosvaikutukset esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslakiin ja muuhun erityislainsäädäntöön.

Hyvinvointipalvelujen rahoituksen varmistamiseksi kuntien tehtäviä ja palvelurasetta tulee yleisesti vähentää. Myös maksu- ja taksaperusteita tulee muuttaa kustannuksia paremmin vastaavaksi.

Uudistushankkeiden keskiössä tulisi olla julkisen sektorin kustannuskehityksen hallinta sekä kasvavan kansallisen kestävyysvajeen ratkaisu eikä uusien hallinnollisten rakenteiden muodostaminen.

Päätös

Kunnanhallitus päätti hyväksyä kunnanjohtajan muutetun päätösesityksen mukaisen lausunnon edelleen valtuuston päätettäväksi Mäntsälän kunnan lausunnoksi kuntarakennelakiluonnoksesta.

Liite 1. Lausuntopyyntö kuntarakennelakiluonnoksesta

- Liite 1. Kuntarakennelaki - lakiluonnos perusteluineen
- Liite 2. Kuntauudistuksen eteneminen -kaavio
- Liite 3. Muistio muista kuntauudistuksen hankkeista
- Liite 4. Muistio sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen linjauksista

Kunnanvaltuusto § 55**Esitys:**

Kunnanvaltuusto hyväksyy kunnanhallituksen esityksen.

Käsittely:

Erkki Laukkanen esitti Auli Herttuaisen kannattamana, että lausunnosta poistetaan seuraavat kohdat:

Rakennetyöryhmän selvityksestä valtionvarainministeriölle antamassaan lausunnossa kunnanvaltuusto totesi, että Mäntsälä kuntastrategiansa mukaisesti ensisijaisesti haluaa säilyä itsenäisenä kuntana. Mäntsälä on kuitenkin valmis selvittämään kuntaliitosta lausunnossa mainittujen kuntien kanssa.

Hyvinvointipalvelujen rahoituksen varmistamiseksi kuntien tehtäviä ja palvelurasetta tulee yleisesti vähentää. Myös maksu- ja taksaperusteita tulee muuttaa kustannuksia paremmin vastaavaksi.

Uudistushankkeiden keskiössä tulisi olla julkisen sektorin kustannuskehityksen hallinta sekä kasvavan kansallisen kestävyysvajeen ratkaisu eikä uusien hallinnollisten rakenteiden muodostaminen.

Asiassa oli tehty kannatettu muutosesitys ja puheenjohtaja esitti äänestys-

Kunnanhallitus
Kunnanvaltuusto

§ 87
§ 55

25.02.2013
04.03.2013

tavaksi nimenhuutoäänestystä, jossa kunnanhallituksen esitys on jaa ja Laukkasen esitys Herttuaisen kannattamana on ei. Ehdotettu äänestystapa hyväksyttiin.

Käydyssä äänestyksessä annettiin jaa-ääniä 30 ja ei-ääniä 13. Puheenjohtaja totesi kunnanhallituksen esityksen tulleen hyväksytyksi.

Äänestyslista on pöytäkirjan liitteenä.

Päätös:

Kunnanvaltuusto hyväksyi kunnanhallituksen esityksen kuntarakennelakilausunnoksi äänin 30-13.

- merkittiin, että Sari Martniku oli poissa kokouksesta keskustelun aikana klo 18.00-18.05

Liite 1. Lausuntopyyntö kuntarakennelakiluonnoksesta

- Liite 1. Kuntarakennelaki - lakiluonnos perusteluineen
- Liite 2. Kuntauudistuksen eteneminen -kaavio
- Liite 3. Muistio muista kuntauudistuksen hankkeista
- Liite 4. Muistio sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen linjauksista

Pöytäkirjanotteen oikeaksi todistaa
Mäntsälä 7.3.2013

Päivi Pohjola
pöytäkirjanpitäjä

Jakelu

Valtiovarainministeriö

Kunnanvaltuusto 4.3.2013 § 55

MÄNTSÄLÄN KUNNAN LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

Yleistä lakiluonnoksesta ja metropolialueesta

Rakennetyöryhmän selvityksestä valtionvarainministeriölle antamassaan lausunnossa kunnanvaltuusto totesi, että Mäntsälä kuntastrategiansa mukaisesti ensisijaisesti haluaa säilyä itsenäisenä kuntana. Mäntsälä on kuitenkin valmis selvittämään kuntaliitosta lausunnossa mainittujen kuntien kanssa.

Helsingin seudulla kuntauudistuksen tavoitteena tulee olla palvelujen laatu, saavutettavuus, kustannustehokkuus, seudun kilpailukyky, elinvoimaisuus, hyvinvointi ja yhteisöllisyys. Kuntarakenteen muutosesitysten tulee perustua todellisiin ja parhaisiin argumentteihin.

Helsingin seudun kunnat ovat Suomen olosuhteissa mm. talouden näkökulmasta poikkeuksellinen alue, jonka erityispiirteet ja olosuhteet olisi huomioitava kaikilla kuntauudistuksen osa-alueilla: kuntarakenne, sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen, kuntien tehtävien arviointi, kuntalain kokonaisuudistus ja valtionosuusuudistus. Uudistuksen osa-alueiden kietoutuminen toisiinsa sekä niiden aikataulujen eriyttäminen korostaa metropolialueen erityisratkaisun merkitystä.

Selvitysvelvollisuudesta, selvityspennoista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä (§ 4a-4h)

Selvitysvelvollisuus on kattava ja koskee kaikkia kuntia. Mäntsälän kunta pitää erittäin tärkeänä, että metropolialueella tarkoitetaan Helsingin seudun 14 kuntaa. Lakikohdan muotoilu on kuitenkin hieman epäselvä. Yhteisen keskustajaman ja sen kasvupaineen käyttö selvitysvelvollisuuden lähtökohtana yhdyskuntarakenteen rinnalla on epäselvä Keski-Uudenmaan kuntien kohdalla, koska tällaista selkeää keskustajamaa ei kunnissa ole.

Kunnan taloudellista tilaa (§ 4) koskeva selvityspenno on selkeä mutta ei riittävä. Siinä ei riittävällä tavalla oteta huomioon väestönkasvultaan voimakkaasti kasvavien kuntien investointitarpeita eikä siitä johtuvaa velka-kehitystä. Myöskään pitkän tähtäimen näkymää talouden tilan tulevasta kehityksestä ei ole huomioitu.

Poikkeusperusteiden osalta ei ole erityistä huomautettavaa. On hyvä, että lainkohdassa huomioidaan kuntien tilanteen erilaisuutta ja se antaa muutoinkin kunnille tarvittaessa mahdollisuuden

selvittää myös muita, kuin esitettyjä kriteerit täyttäviä kuntaliitosvaihtoehtoja.

Lakiluonnoksen 4 b § neljännessä momentissa muotoiltu selvitysvelvollisuuden sisältö jää yleiseksi. Kyseisellä muotoilulla ei turvata riittävän perusteellista ja yhteismitallista selvitystä valtakunnallisesti. Muotoilu herättää kysymyksiä mm. tarkastelun aikaperspektiivistä: katsotaanko esimerkiksi talouden tilassa tarkasteluhetken taloudellista tilaa vai onko painoarvo tuulevaisuuden näkymissä, yhtäältä kuntien yhdistymisen etujen ja haittojen lisäksi tulisi tarkastella yhdistymisen uhkia ja mahdollisuuksia. Selvityksen lopputuloksena tulisi selvityksen lisäksi syntyä myös yhdistymissopimus (8 §), joka on sisällöltään erittäin laaja. Aikataulullisesti em. asioiden muotoilun epäselvyys ja laajuus muodostaa kuntien valmistelutyölle ja kuntarakennemuutoksen tavoitteiden toteutumiseksi suuren haasteen.

Oleellinen puute liittyen yleisesti selvitysvelvollisuuteen on, että yksityiskohtainen tieto sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneratkaisusta puuttuu.

Lakiluonnos ja myös sen yksityiskohtaiset perustelut jättävät käytännössä täysin avoimeksi, mitä 4 d §:n kriteereillä todella tarkoitetaan ja miten ne määritellään. Metropoliperuste (metropolialueperuste) eroaa muista selvityksiperusteista. Se on niistä poiketen sanonnaltaan ja käsitteiltään yleisempi, epätäsmällinen ja tulkinnanvarainen. Miten ja minkä tahon toimesta määritellään "merkittävä yhdyskuntarakenteen eheyttämistarve", "keskustaajaman kasvupaine", "toiminnallinen kokonaisuus" ja mitä tarkoitetaan lauseella "alueen kokonaisuuden kannalta perusteltu". Näiltä osin perustetta on Mäntsälän mielestä pyrittävä selkiyttämään ja rajaamaan.

Yleisesti todetaan, että vaikka kriteerit ovat määritelleet kuntarakennelain tarkastelukulman, tarkastelu myös kuntien palvelujen kautta olisi ollut tarpeen. Kuntien päätehtävä on palvelujen järjestäminen. Tätä ei ole kunta-rakennelain kriteereissä huomioitu, vaan luonnoksessa ovat painottuneet yhdyskuntarakenteeseen liittyvät syyt. Rakennelaissa tulee korostua toiminnallisuus hallinnon sijasta.

Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä (4 g § - 8 §)

Kuntien tulee tehdä yhdistymisselvitys ja mahdollinen yhdistymissopimus 1.4.2014 mennessä. Aikataulu on erittäin tiukka ottaen huomioon erityisesti poliittisen päätöksentekoon vaadittavan valmisteluajan. Erityisesti § 6-8 toteuttaminen on aikataulullisesti vaikeaa. Kyseisissä kohdissa säädetään mm. asukkaiden kuulemis- ja osallistumismahdollisuuksista selvitystyöhön kuntalain (365/1995) 4 luvun ja hallintolain

(434/2003) § 41 mukaisesti. Tämän lisäksi kunnan asukkaille ja muille jota asia koskee, on varattava mahdollisuus tehdä huomautus 30 päivän sisällä esityksen kuulutuksesta. Koska mahdollisesta yhdistymissopimuksesta on päätettävä samanaikaisesti, tulisi laissa tarkemmin täsmentää, että sen valmistelu tulisi aloittaa samanaikaisesti selvitystyön kanssa. Kuntien perustehtävän eli palvelujen järjestämistä vastaavien edellytykset tulee turvata em. muutostilanteessa.

Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

Myönteistä rakennelaissa on se, ettei siihen ole lisätty yleisempiä säännöksiä ns. pakkoliitoksista. Pakkoliitokset ovat mahdollisia vain vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien kohdalla.

Lakiluonnoksessa ministeriölle esitetty oikeus saattaa vireille osaliitos merkitsee tosiasiallisesti puuttumista kunnalliseen itsehallintoon. Tältä osin velvoittavaan lainsäädäntöön tulee suhtautua kielteisesti.

Yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä (9. Luku 40 a-43 §)

Mäntsälän kunnalla ei ole huomautettavaa lakiluonnoksessa säädettävistä yhdistymisavustusten ehdoista ja määrästä. Myönteistä on, että valtio osallistuu myös yhdistymiselvityksistä syntyviin kustannuksiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Kuntarakenteen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen tulee olla alueellisesti ja toiminnallisesti perusteltuja. Tämän hetkisten linjausten (STM/Sotepol 13.12.2012) valossa näyttää siltä, että sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden laaja perustaso edellyttää vähintään noin 50 000-100 000 väestöpohjaa. Mäntsälän näkökulmasta perusteltuna vaihtoehtona uudistettaessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta on nykyinen sairaanhoitopiirin sairaanhoitoalue (Hyvinkään sairaanhoitoalue). On tärkeää, että sote-alueilla todellinen päätösvalta tehtävien ja rahoituksen osalta säilyy peruskunnilla.

KUUMA-seutu yhteisesti pitää tärkeänä valtakunnallisina tavoitteina kansalaisten omavastuun korostamista, tietojärjestelmien yhtenäistämistä ja sähköisen asiainninn edistämistä.

Kuntarakennelain arvioidaan tulevan voimaan 1.5.2013 ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain vuonna 2015. Jotta eri muutoshankkeet voidaan hallitusti sovittaa yhteen,

kuntarakennelaki tulee saattaa päätettäväksi samanaikaisesti metropolilainsäädännön sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä koskevan uudistuksen kanssa. Samanaikaisesti on huomioitava myös metropolihallinnon muutosvaikutukset esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslakiin ja muuhun erityislainsäädäntöön.

Hyvinvointipalvelujen rahoituksen varmistamiseksi kuntien tehtäviä ja palvelurasitetta tulee yleisesti vähentää. Myös maksu- ja taksaperusteita tulee muuttaa kustannuksia paremmin vastaavaksi.

Uudistushankkeiden keskiössä tulisi olla julkisen sektorin kustannuskehityksen hallinta sekä kasvavan kansallisen kestävyysvajeen ratkaisu eikä uusien hallinnollisten rakenteiden muodostaminen.